Cana 10 hr. Hetv Nr. „Biel. Krynicy“ z dadatkam „Praleski“. Pierasyłka apłačana ryčałtam

Nr. 10 (651). Wilnia, Niadziela 1 Sakawika 1936 h. Hod XII (XX)

БЕЛАРУСКАЯ КРЫНІЦА | BIEŁARUSKAJA KRYNICA

Palityčnaja, hramadzkaja i litaraturnaja hazeta.

Adras Redakcyi i Administracyi: WILNIA, ZAWALNAJA 1—1 (Wilno, Zawalna 1—1). Redakcyja adčyniena ad 9 hadz. ran. da 4-aj uwieč.

HAZETA WYCHODZIĆ RAZ U TYDZIEŃ.

Košty wydawańnia pakrywajuć skladki. Padpiska u hod 4 zał., na paŭhoda — 2 zał., na 3 miesiacy — 1 zał.

Нацыяналізм і Беларусы

Часта чуем слова нацыяналізм, але незаўсёды ўяўляем яго сутнасьць, незаўсёды ведаем, што пад гэтым словам трэба разумець. Людзі, ужываючы гэтае слова, часта прыдаюць яму рознае значэньне, розны зьмест.

Вось-жа нацыяналізмам звычайна называем надмернае самалюбства якой нацыі коштам нацыі іншай. Да гэтага агульнага паняцьця нацыяналізму звычайна далучаецца яшчэ й тое, што нацыяналізм надмерна цэніць нацыянальную культуру якога народу коштам яго соцыяльных і эканамічных спраў.

Да паняцьця такім чынам нацыяналізму якога народу належа імпэр'ялізм, ці заборчасьць, што бывае тады, калі які народ уважае добрым для сваіх патрэб заваяваць суседні народ і змусіць яго служыць сабе і сваім інтарэсам. Тыповым праявам сучаснага імпэр'ялізму можа служыць напад Італіі на Абісынію.

Да паняцьця нацыяналізму належа такжа так званы мэсыянізм. Гэта бывае тады, калі які народ дзеля свайго эгоізму ліча сябе пакліканым гісторыяй, каб суседняму, звычайна слабейшаму, народу несьці сваю асьвету і культуру, але коштам свабоды і ўласнай культуры таго суседа. Дасканальным гэтага прыкладам ёсьць тая-ж Італія ў сваіх адносінах да Абісыніі. Італія кажа, што яна йдзе вайной на Абісынію для таго, каб несьці гэтаму краю эўропэйскую культуру і цывілізацыю. Гэткую думку паўтараюць часта й нашы розныя дамарослыя і недамарослыя мэсыяністы, як з боку польскага, так і з боку маскоўскага адносна беларускага народу. Ясна, што мэсыянізм, гэта маска, пад якой крыецца звычайная заборчасьць.

Да паняцьця нацыяналізму належа ненавісьць да іншых народаў, пагарда іх і ўважаньне іх за ніжэйшых.

Ёсьць народы, як напр. немцы, якія твораць адумысловыя тэорыі аб вышэйшасьці ад іншых нямецкай нацыі. Прад вайной такой тэорыяй у Нямеччыне быў гэгэліянізм, а цяпер ёсьць гітлерызм.

Да паняцьця ўрэшце нацыяналізму належа ўважаньне нацыі і яе эгоістычных інтарэсаў за найвышэйшае на сьвеце дабро.

Тыповым прыкладам гэтага служа сянняшняя Нямеччына, Італія, Японія і інш. Паводле іх ёсьць добрым, што ёсьць для іх карысным. Іншай этыкі яны ня бачаць.

Часта здараецца пачуць закід, што беларусы — гэта нацыяналісты, што беларускі адраджэнскі рух — гэта рух нацыяналістычны, што гэта беларускі нацыяналізм.

Што на гэта маем сказаць? Прадусім мусім сьцьвердзіць, што такі закід нам звычайна ставяць іменна нацыяналісты суседзі: палякі або маскалі, якія такім спосабам маскуюць свой нацыяналізм уласны. Нядарма кажа прыказка, што на злодзею шапка гарыць.

Далей, беларусы ў такім палажэньні культурным і палітычным, што яны, каб і хацелі, дык ня могуць быць нацыяналістамі ў такім значэньні, як мы нацыяналізм вышэй азначылі.

Праўда, ёсьць у беларусаў адзінкі, дзьве тры найбольш, якія часта фантазьююць аб граніцах будучай Беларусі колёсальных разьмераў коштам зямель сумежных народаў і якія ўсіх жыхароў Беларусі, ня гледзячы на іх апрычную нацыянальнасьць гатовы лічыць беларусамі. Але гэта нездаровыя вынятки і, на шчасьце, вынятки сусім нямногія. Кірункаў-жа грамадзкіх з нацыяналістычнай ідэолёгіяй у беларусаў фактычна няма сусім.

Сутнасьць нацыянальнага адраджэньня беларускага народу ў тым, што народ гэты вызваляецца ад агрэсіі, ад наступу на яго чужых нацыяналізмаў, якія няволяць яго ў галіне культуры, палітыкі, жыцьця эканамічнага й соцыяльнага.

Нацыяналізм беларускі, калі аб такім можна гаварыць, гэта не самамэта, як ёсьць у нацыяналістаў, а толькі сродак для ўсебаковага культурнага адраджэньня і вызваленьня беларускага народу з пад усякай няволі. Беларусы нацыяналісты пастолькі, паскольки яны прызнаюць беларускі народ за нацыю і на нацыянальным грунце твораць сваю культуру і агульнаграмадзкае жыцьцё, прызнаючы адначасна й шануючы тое-ж самае ў кожным іншым народзе.

Такім чынам беларусы агулам борацца за культуру нацыянальную, але яны процiў нацыяналізму, бо ён немаральны і нелёгічны: ён іншую этыку і лёгіку тасуе да сябе і іншую ў тых-жа справах да іншых, а як такі ён шкодны для беларускага народу. Нацыяналізм урэшце — гэта культурны перажытак, ня мае ў народзе апоры і не адказвае яго сапраўдным інтарэсам.

Свабодна і дастойна жыць самому і другому даць гэтак жыць, не рабіць іншаму таго чаго ня хочаш, каб табе было зроблена, — вось прынцыповыя лёзунгі беларускага нацыянальнага адраджэньня й вызваленьня.

Дэклярацыя Таварыства Беларускае Школы і Беларускага Інстытуту Гаспадаркі і Культуры

ў справе дамаганьня роднае школы.

Дзеля заняпаду культурна-асьветнай працы ў нашым Краі, калі шырыцца цемра ў масах Беларускага Народу і паграsevere штораз большая небясьпека анальфабэтызму для маладога пакаленьня з прычыны нястачы асьветы ў роднай беларускай мове — беларускія культурна-асьветныя арганізацыі: Беларускі Інстытут Гаспадаркі і Культуры і Таварыства Беларускае Школы, прыступаюць у гэтым 1936 годзе да акцыі дамаганьня беларускіх школаў на землях Заходняй Беларусі, якая знаходзіцца пад уладай Польшчы.

Мы, Беларускі Інстытут Гаспадаркі і Культуры і Таварыства Беларускае Школы, злучаныя адзінай воляй і жаданьнем нясьці сьвятло навукі беларускім дзецям у роднай мове, будзем разам з шырокімі беларускімі народнымі масамі супольна дамагацца роднай беларускай школы.

У нашай акцыі мы лічым на падтрыманьне ўсей беларускай інтэлігенцыі, якая душой цесна зьвязана з беларускімі народнымі масамі.

Мы лічым на солідарную дапамогу ў нашай працы з боку ўсіх беларускіх арганізацыяў, а так-жа і тых народаў, якія знаходзяцца ў падобным да нас, беларусаў, палажэньні і таксама імкнуцца пашырыць асьвету ў сваей роднай мове.

Мы лічым так-жа на моральнае падтрыманьне з боку праўдзіва дэмократычных кругоў польскага грамадзянства, кругоў навукі і літаратуры, якія помняць гады свайго змаганьня за родную школу, за асьвету ў роднай мове.

Мы верым, што Беларускі Народ, апіраючыся на прыродным праве да асьветы ў роднай мове, а так-жа на існуючых школьных законах, выкажа сваю цьвёрдую волю ў справе дамаганьня роднае школы і ў працягу гэтага 1936 году падасьць школьным уладам дэклярацыі за сваю родную беларускую школу.

Вільня, 26 лютага 1936 году.

БЕЛАРУСКІ ІНСТЫТУТ ГАСПАДАРКІ І КУЛЬТУРЫ

ТАВАРЫСТВА БЕЛАРУСКАЕ ШКОЛЫ

Z dziejnaści Biełaruskaha Instytutu Haspadarki i Kultury

Z dziejnaści Wilenskaha Addziełu Biełaruskaha Instytutu Haspadarki i Kultury. U sieradu dnia 26 lutaha siol. adbyŭsia Ahulny Hadawy Schod siabroŭ Wilenskaha Addziełu BIHiK. Schodam kirawaŭ staršynia z wybaru inž. L. Dubiejkaŭski, a sekretarawaŭ stud. W. Papucewič. Sprawazdaču z dziejnaści Addziełu za minuły hod dawaŭ staršynia Uradu Addziełu hram. A. Klimowič. Z sprawazdačy staršyni dawiedwajemsia miž inšym, što funkcyi swaje ustupajučy Ŭrad Addziełu BIHiK wykonywaŭ ad apošniaha sprawazdaŭčaha schodu dnia 5 sakawika 1935 hodu. Dziejnaść Addziełu za cały čas pradstaŭlałasia hetak:

1. Tawaryskich imprezaŭ dla siabroŭ i zaprošanych haściej Addzieł zładziŭ čatyry, pajmienna: 4 V.35 h. — Čyrwonaje jaječka; 5 V.35 h. — Spatykańnie Jurja; 31.XII.35 h.—spatkańnie Nowaha Hodu i 22.II.36 h. — Zapusnyja bliny.

2. Prypłyŭ u Addzieł Instytutu nowych siabroŭ, pierawažna studentaŭ, daŭ mahčymaść sarhanizawać pry Addziele krajeznaŭčuju Sekcyju, u Ŭrad katoraj ŭwachodziać: J. Najdziuk — jak kiraŭnik, A. Dasiukiewič— zastupnik i W. Papucewič — jak sekretar.

3. Kab zadawolić zacikaŭleńnie šyrejšych kruhoŭ wilenskaha žycharstwa biełaruskaj kulturaj i naahuł žyćciom prošłym i sučasnym, z inicyjatywy i pry dapamozie Krajeznaŭčaj sekcyi Addziełu było sarhanizawana 7 papularnych i nawukowa papularnych lekcyjaŭ: 24 listapada i 8 śniežnia 1935 h. Dr. Malecki čytaŭ lekcyi na temu „Chto my i dzie naša baćkaŭščyna,“ a 26 studnia, 2, 9, 16 i 23 lutaha 1936 ks. W. Hadleŭski čytaŭ lekcyi z prahistoryi i staradaŭnaj historyi Biełarusi. 26 studnia i 23 lutaha pa lekcyjach wystupaŭ chor Addziełu Instytutu z biełaruskimi narodnymi pieśniami. Narodu na kožnuju takuju lekcyju prychodziła nia mienš 200 asob, a časam hety lik prysutnych dachodziŭ i da 300 (26 studnia).

4. Zacikaŭleńnie pieśniaj biełaruskaj zmusiła ŭsilić pracu ŭ chory, jakim akančalna musiŭ zaapiekawacca Addzieł Instytutu i ŭ jaki apošnim časam zapisałasia bolš 20 nowych siabroŭ. Dla tych śpiewakoŭ, jakija chočać śpiawać u chory i dahetul nia znajuć not, byŭ sarhanizawany dadatkawy kurs notaznaŭstwa. Na kurs pry-

chodzić 12 asob. — Robiacca staranni, kab pašyryć znajomaść biełaruskaj narodnaj pieśni ŭ šyrejšych masach i z hetaj metaj byli wydany sposabam šapirahrafičnym listoŭki z notami i słowami da niekalkich biełaruskich narodnych pieśniaŭ. Hety sposab padychodu da sprawy akazaŭsia wielmi dobrym.

5. Matarjalnyja srodki Addziełu składalisia z siabroŭskich i adnarazowych składak. Dachodu ŭ sprawazdaŭčym hodzie było 189 zł 56 hr., a raschodu 175 zł. 1 hr. Saldo na plus na dzień 26 lutaha 1936 hodu jość 14 zł. 55 hr.

6. U pracy swajoj ŭ sprawazdaŭčym hodzie Addzieł Instytutu mieŭ roznyja pieraškody. Miž inšym administracyjnyja ŭłady nie pazwolili adbyć publičnaj lekcyi z wystupleńniem choru 19 studnia siol. Rezultat hetaj zabarony adnak byŭ toj, što na nastupnuju lekcyju ludziej pryjšło hetulki, što nie mahli stoŭpicca ŭ zali i chto pryjšoŭ paźniej, zmušany byŭ adyjści z ničym.

7. Lik siabroŭ Addziełu BIHiK ŭ sprawadaŭčym hodzie byŭ roŭna 50.

Sprawazdaču staršyni Ŭradu Addziełu dapoŭniŭ skarbnik hram. J. Najdziuk cyfrowymi dadzienymi z haspadarki Addziełu BIHiK. Schod pryniaŭ sprawazdaču da wiedama z *padziakaj* dla Uradu za zaktywizawańnie pracy na Wilenskim hruncie. U wybarach Uradu Addziełu byli wybrany hramadzianie: inž. A. Klimowič, Uł Kazłoŭski, J. Najdziuk, W. Papucewič i A. Šukiełajć. — Kandydatami ŭ Urad źjaŭlajucca hramadzianie: A. Šutowič i S. Miadoŭski.

U biahučych sprawach pastanoŭlena ŭruchomić biblijateku Addziełu i pastaracca ažywić sprawu biełaruskaha teatru. Dziela sprawy teatru wybrana adumysłowaja kamisija u składzie hram. hram.: A. Jacyna, Uł. Kazłoŭski, St. Miadoŭski i J. Bahdanowič.

—o—

Paśla padziełu funkcyjaŭ skład Uradu Wilenskaha Addziełu BIHiK na nastupny hod pradstaŭlajecca hetak: staršynia — inž. A. Klimowič, wicestaršynia Uł Kazłoŭski, skarbnik— J. Najdziuk, haspadar — W. Papucewič i A. Šukiełajć — sakratar i biblijatekar.

—o—

Astajecca pažadać, kab nowy Urad Wil. Addziełu BIHiK hodna pawioŭ pracu razhornienuju ŭ hodzie papiarednim.

M. M.

Будслаў, Вялейскага пав. Дня 6.I г. г. адбыўся Агульны сход сяброў Будслаўскага Гуртка БІГіК з такім парадкам дня:

1) прачытаньне пратаколу з папярэдняга сходу, 2) справаздача управы гуртка, 3) выбары новай управы і 4) вольныя прапазыкі.

Да п. 1: Пратакол з папярэдняга агульнага сходу прачытаў сакратар гуртка Ч. Ханяўка — пратакол прыняты да ведама.

Да п. 2 Старшыня гуртка Б. Гапановіч-Бабарыка даў справаздачу з дзейнасьці ў 1935 годзе. Вынікае з яе, што ў гурток уступіла 2 новых сяброў, выключана 2, выехаў 1. Цяпер гурток налічае 13 сяброў. Паседжаньняў Управы было 5. У бібліятэку прыбыло 28 новых кніжак. Карысталя з бібліятэкі 40 асоб, прачытана 559 кніжак. Выпісваліся наст. часапісы: 1) Б. Крыніца, 2) Chr. Dumka, 3) Калосьсе, 4) Шлях Моладзі, 5) Новы Шлях, 6) Да Злучэньня, 7) Самапомач, 8) Пралескі 9 Р. Край 10) Бел. Борць, 11) Chłopska Prawda. Стан касы гуртка: прыход 36,20 зл. расход 32,75 зал., астача 3,45 зал.

Да п. 3. Сход пацьвердзіў аднагалосна на 1936 год стары склад управы гуртка ў наст. складзе: 1) Б. Гапановіч-Бабарыка — старшыня і бібліятэкар 2) Я. Грузд — скарбнік 3) Г. Ханяўка —сакратар. Заступнікі: Б. Будзька і Ч. Будзька.

4. Старшыня гуртка заклікаў прысутных неадкладна ўрэгуляваць сяброўскія складкі.

БЕЛАРУСЫ! Прысылайце ахвяры на фонд беларускай асьветы! — Пашырайце беларускае друкаванае слова. — Навучайце дзяцей чытаць і пісаць пабеларуску!

Z biełaruskaha žyćcia

Chor BIHiK. U chory Biełaruskaha Instytutu Haspadarki i Kultury apošnim časam zaŭwažwajecca značnaje ažyŭleńnie i prypłyŭ nowych siabroŭ. Śpieŭki choru i dalšy zapis nowych siabroŭ adbywajucca ŭ zali Instytutu (Zawalnaja 1—1) kožny čaćwier a hadz. 19 min. 30 i niadzielu — a hadz. 10. — Dla tych asob, jakija chočać śpiawać u chory, ale nia znajuć not, sarhanizawany dadatkowy biasplatny kurs notaznaŭstwa. Ab časie i miescy nawučeńnia notaznaŭstwa možna dawiedacca tak-ža padčas śpiewak.

Ahulny hadawy schod „T-wa „Biełaruskaje Katalickaje wydawiectwa.“ U pietnicu dnia 21 lutaha ŭ zali pry Zawalnaj 1—1 adbyŭsia hadawy Schod „Biełaruskaha Katalickaha Wydawiectwa.“ Ab dziejnaści T-wa za min. hod dawaŭ sprawazdaču staršynia T—wa Ks. Ad. Stankiewič. Z sprawazdačy prysutnyja dawiedalisia, što dziejnaść T-wa ŭ min. hodzie ahraničyłasia da wydawańnia miesiačnika dla biełarusaŭ—katalikoŭ „Chryścijanskaja Dumka“ i 4-ch knižak: „Biełarusy ŭ świetle praŭdy“ — ks. J. Tarasewiča, „Da biełaruskaha narodu“ — D. Aniśki, „Uspamin z Kalwaryi“ i „Hadzinki.“ Schod pryniaŭ sprawazdaču da wiedama i wybraŭ nowy ŭrad u składzie: Ks. Ad. Stankiewič — staršynia i siabry ŭradu: Ks. W. Hadleŭski, inž. Dubiejkaŭski, St. Stankiewič i J. Bahdanowič.

Rekollekcyi. Jak što hod tak i sioleta Biełaruski Kaścielny Kamitet u Wilni arhanizuje wialikaposnyja rekollekcyi, jakija pačynajucca sioleta ŭ čaćwier 5 sakawika roŭna a hadz. 19 aj u kaściele św. Mikałaja i patrywajuć praz try dni (da suboty 7.III ŭklučna). Pačatak konferencyj zaŭsiody a hadz. 19 aj u wyšmienawanym kaściele Spowiedź budzie pa apošniaj konferencyi ŭ subotu dnia 7.III, a komunija — u niadzielu dnia 8 sakawika padčas nabaženstwa a hadz 9 aj rana.

Rekollekcyjami kirawać budzie ks. redaktar Adam Stankiewič.

Z žyćcia Bieł Stud. Sajuzu. U aŭtorak dnia 3.III-1936 h. u pamieškańni Sajuzu Zawalnaja 1-1 adbudziecca čarhowaja publičnaja lekcyja hram. d-r. J. Stankiewiča na temu *„Powieści i apawiadańni biełaruskich letapiscaŭ.“* Pačatak lekcyi a 19 hadz. Uwachod wolny.

Z litoŭskaha kulturnaha žyćcia

Biblijateka Uniwersytetu Witaŭta Wialikaha. Biblijateka zasnawana ŭ 1923 h. Spačatku biblijateka mieła adnu šafu i 40 knih Paśla lik knižak pačaŭ chutka pawialičwacca. Užo ŭ kancy taho-ž 1923 h. było 24 000 temoŭ, a ŭ kancy 1935 — 144.403. Miž inšym u biblijatecy znachodzicca adzin ekzemplar najstarejšaj litoŭskaj knižki, drukawanaj u Karaleŭcy ŭ 1547 h. Aprača hetaha biblijateka maje 2,200 mapaŭ. Najstarejšaja mapa Litwy zroblena Markataram u kancy XVI st. Wialikaj wartaści ŭ biblijatecy addzieł rukapisaŭ, jaki padzieleny na dwa padaddziełv: litaraturny i histaryčny.

Čytalnia biblijateki. Pieršaja niewialikaja čytalnia była naładžana ŭ 1924 h. Ciapierašniaja čytalnia pamiaščaje 80 100 čytačoŭ. Čytačoŭ było: u 1925 h. — 13 623, a ŭ 1935— 90.527. Najbolš čytajucca knižki ŭ litoŭskaj mowie (60 prac.), paśla iduć knižki niamieckija, rasiejskija, francuskija, łacinskija i inš.

Kolki ŭ Litwie wydanych knih. Pawodle padličeńniaŭ litoŭskaha biblijohrafičnaha instytutu, u Litwie ŭ 1935 h. wyšła 965 nieperyjodyčnych wydańniaŭ, z jakich ahulnaha źmiestu — 87, filozofii — 14, relihii — 103, hramadzkich nawuk — 183, mowaznaŭstwa — 21, ścisłych nawuk — 85, stasawanych — 147, mastactwa — 49, litaratury — 107, historyi — 108.

Litoŭskaja knižka ŭ ličbach. Litoŭskich knižak wyjšła: ad 1919 h. da 1920 — 68, u 1931—1007, u 1935 — 935. Kidajecca ŭ wočy ličba z 1931 h. Kali rachawać adnak pawodle bačyn, dyk tady hetaj roźnicy badaj nia widać: u 1931 bačyn drukawanych knižak było 89,239, a ŭ 1935 — 83,515 bačyn.

(„Viln. Ryt.“ 7.II.36).

Dr. Stanisłaŭ Hrynkiewič

Aświeta 11)

(*Ab Narodnym Uniwersytecie i inšych sposabach aświetnaje pracy*).

XIX. Turystyčnyja Wandroŭki.

Zdajecca niama ničoha pryhažejšaha ŭ žyćci čaławieka, kali jon moža ahladać pryrodu, znajomicca sa swajeju krainaju, wandrujučy z miesca na miesca. Nachił da wandroŭki stary, jak stary rod čaławiecki. Kaliś čaławiek žyŭ zusim inakš. Jon nie siadzieŭ na adnom miescy a pierachodziŭ, šukajučy nowaha kormu dziela swaje žywioły ci šukajučy terytoryi dziela palawańnia. Wandroŭki byli tady nieabchodnaściu žyćciowaju. Henyja wandroŭki z prymusu, wandroŭki kab pražywicca, zrazumieła, što nia buduć nadta miłymi. Časta jany nadajadajuć da apošniaha, nie dajuć spakojna pracawać, nie dajuć praciahłaści ŭ rabocie. Zrazumieła, što zarukaju postupu i razwoju kultury budzie asiełaje žyćcio. Dyk maju naŭwiecie nie takija wandroŭki stałyja, a wandroŭki, jak adpačynak, wandroŭki takija, dzie čaławiek adpačywaje krychu ad štodziennaha žyćcia, łučaje ŭ roznyja nowyja dziela jaho ŭmowy, pahlanie nowych ludziej, nowyja krajawidy, nowyja twory čaławieckija.

Acanić rolu wandroŭki moža toj tolki, chto źwiedaŭ sam na sabie karyść ad jaje.

Wandrawać možna piechatoju, „wandrawać“ možna i roznymi inšymi sposabami lokomocyi, značycca kaniom, roznymi motarami, pačynajučy ad prostaha samakata, a kančajučy na najbolš chutkim aeraplanie. Kožny sposab dobry, kali pry im možna ździejśnić asnaŭnuju metu wandroŭki —paznajomicca z nowymi terytoryjami, ludźmi i pry hetym nawučycca niečaha nowaha ahułam, a značycca pašyryć swoj kruhazor.

Zdawion daŭna wiadoma, što ludzi bywałyja bywajuć „razumnyja.“ Henyja ludzi bywajučy pa świecie sustrakalisia z roznajakimi sytuacyjami, bačyli ŭsialakich ludziej, jany wiedajuć nie adzin tolki wychad. a šmat; tam, dzie inšy čaławiek zusim zabłudzić, jany bačać jasna najlepšuju darohu. Wandroŭki wyklikajuć u peŭnym sensie chutčejšaje daśpiawańnie. Nawytar žyćciowy patrebny dziela afarmleńnia čaławieka, a heny nawytar jakha najchutčej možna zdabyć na wandroŭcy.

Wandrujučy možna lahčej acanić, što świet šmat bolšy, čymsia swaja wioska ci wakolica, što ludzi nia roŭna žywuć, što nažal wielmi ščasta lepš jany žywuć, jak jon sam, ci jahonaja wio ka. Wandroŭka ŭ henym sensie byccam celaje žyćcio dy nat nie adnaho čaławieka a celaje hramady i heta maje mahčymaść bačyć niechta nia dlajučysia doŭha, a ŭ praciahu niekalki dzion ci niekalki tydniaŭ. Chodziačy nahladajem za pryrodaju, bačym jaje byccam z inšaje starany, čymsia zaŭsiody. Jana pakazywaje nam siabie niejkaju bolš uračystaju i adnačasna bolš blizkaju. Charastwo jejnaje robicca nam bližejšym, jaho lahčej ujawić, pačynajem lepš razumieć hałasy, jakija narmalna dziela nas nia istnujuć, maŭlaŭ čaławiek, dahetul hłuchi, raptoŭna pačuŭ dobra na aboje wušaŭ.

Ludzi nie zaŭsiody ŭmiejuć słuchać, hladzieć biez kiraŭnictwa. Pracawać samastojna moža čaławiek z peŭnaju padhatoŭkaju, jak kažuć nawytaram unutranym. Hetak i z wandroŭkami. Adzin čaławiek nia zdolaje abchapić usich nowych urażańniaŭ, jon robicca źbiantežanym. Dziela hetaha wielmi karysna, kali wandroŭki buduć rabicca ŭ niekalki čaławiek supolna. Tady jość mahčymaść padzialicca swaimi ŭražańniami. Dzielačysia spaściarohami roznyja niaŭjaŭlenyja abrazy robiacca bližejšymi i bolš swaimi. Hramada zaŭsiody wialiki čaławiek. Dyk i tutaka, kali nat' kožny paasobku nia ŭmieje niečaha i nie razumieje, dyk woś adnak supolna jany pačynajuć być bližej da tych ci inšych źjawiščaŭ.

Nia nadta dobra, kali hramada wandroŭnikaŭ zawialikaja. Niama tady blizkaha siabroŭstwa, sužyćcia, niama mahčymaćci ščyra abmianiacca dumkami Biazumoŭna, pry naležnaj arhanizacyi možna karystać dobra i pry bolšaj kolkaści ludziej.

Zachad Eŭropy wiedaje daŭno henuju formu aświety cieraz wandroŭki. Z pary jašče siarednich wiakoŭ byŭ u sferach miaščanskich abyčaj, kab małady čaławiek wandrawaŭ pierad tym, jak pačynaŭ naładžywać samastojnaje žyćcio. Ramieśniki chadzili, kab nawučycca swajho ramiasła, bahaciejšyja ludzi pasyłali dziaciej swaich, jak heta kazali. „dakončyć adukacyi.“ Chacia i meta roznaja i mahčymaści hrašowyja nieadnolkawyja, adnak zaležna było ŭsieńka ad taho, jak čaławiek byŭ padrychtowany da padarožy, zaležna ad taho prywoziŭ jon bolš ci mienš u swajoj haławie.

Sučasnyja padarožy moładzi, abozy roznajakija i h. p. wandroŭki — prajawa nawiejšaja, heta zdabyča sučasnaje padhatoŭki. Niekalki tydniaŭ pražytych supolna z saboju ŭ maładym wieku—heta niešta asabliwaje. Henaje sužyćcio pakidaje pa sabie najčaściej dawoli hłybokija śledamki.

Kali niama kiraŭnictwa padarožaju, treba samym učaśnikam padrychtawacca da jaje.

Jak možna da jaje padrychtawacca?

U najbolš prosty sposab nahladajem heta na adumysłowych kursach — kampletach, dzie metaju asnaŭnoju kursaŭ budzie padrychtoŭka da budučaje padarožy, jakuju najčaściej robiać uletku, dziela jtaho, što heta najpryhažejšaja para hodu, chacia asna, što henyja wandroŭki možna rabić zaŭsiody.

Dyk sabirajecca woś hramada budučych wandroŭnikaŭ. Abhaworywajuć jany pamiž saboju plan, jakoha chočuć trymacca. Plan nasampierš šlachu, pa jakom chadzicimuć. Wybraŭšy heta — treba padrabiazna abhawaryć, što spałučana takim ci inšym sposabam z hetym šlacham. Toje, na što źwierniecca bolšuju ŭwahu, zaležyć ad učaśnikaŭ padarožy, ad taho, što ich bolš cikawić. Adnyja bolš cikawicimucca histaryčnymi prablemami, inšych budzie rupić sprawa pryrody, inšych jašče skažam hramadzkija mamenty, tyja cikawacimuć ab źjawiščach etnolohičnych. Usich treba, kab cikawiła źjawišča asnaŭnoje — značycca *ludzi*. U našych biełaruskich umowach na adnym z pieršych miascoŭ treba pastawić jašče sprawu pracy nad aświedamleńniem narodu, nad akcyjaju biełaruskaju.

Heta tolki adna starana, najważniejšaja, chacia wielmi miłaja ŭ kožnaj ekskursii Astajecca jašče druhaja starana — razryŭki. Treba i heta abmazhawać, kab nia było niespadziewak u padarožy. A woś kali nie abdumać usich drobiazieŭ, dyk nia budzie ani taje pryjemnaści ani taje karyści, jakoje my pawinny ždać ad wandroŭki.

Dyk bačym, kolki pracy na doŭhija zimowyja ci wasieńnija wiečary. Usie supolna sabirajucca i abhaworywajuć punkt pa punkcie, što ich cikawić i što budzie patrebnaje ŭ darozie. Pry takoj pastanoŭcy sprawy padaroža nia budzie kančacca na tym, što praimčycca bolšaja ci mienšaja kolkaść wiosak, haradoŭ, rekaŭ ci waziaraŭ pierad turystami, a ŭsio toje, što jany bačycimuć, budzie žyło, budzie im blizkaje, usiudy i ŭsieńka budzie dziela ich poŭnicca cikawym.

U henaj woś padrychtoŭcy wielmi ważnaja karyść wandrowak. Padrychtoŭka takaja prymušaje ludziej da abdumańnia prablemaŭ i histaryčnych i sacyjalnych i ekanamičnych.

Kali hetki sposab aświety i dastupny nia dziela ŭsich, dyk chto tolki moža, chaj nie pakidaje henaje mahčymaści a zaachwocicca na budučynu i sam i inšych budzie zaachwočywać.

Ministr unutranych spraŭ ab kamuniźmie i nacyjanaliźmie ŭ Polščy

U aŭtorak 25 lutaha siol. u Sojmie skazaŭ pramowu ministr unutranych spraŭ Račkiewič, u jakoj adznačyŭ hałoŭnaje zadańnie swajho resortu — acharonu konstytucyi, a tak ža pakazwaŭ na niebiaśpieku kamunizmu i endecka-polskaha nacyjanalizmu.

Ministr haworačy ab nowaj taktycy kamunistaŭ adznačaŭ, što byccam kamunisty ŭ Polščy dasiul mieli ŭpływy amal niaznačnyja, — nowaja ichniaja taktyka byccam pahražaje spakojnaj pracy ŭ hramadzkich ustanowach i arhanizacyjach. Dziela hetaha — zajaŭlaje ministr — budzie wieści rašučuju baraćbu z kamunistyčnaj partyjaj.

Polskamu h. zw. endeckamu nacyjanalizmu zakidaje ministr toje, što jon nia cikawicca pozytyŭnaj pracaj, ale tolki baraćboj za ŭładu. U hetaj baraćbie polskija endeki namahajucca wyklikać konflikty miž orhanami ŭłady i nasielnictwam. Ckujuć palakoŭ prociŭ nacyjanalnych mienšaściaŭ, asabliwa prociŭ żydoŭ — i prywodziać da častych zakałotaŭ ładu. Pry hetym afiškami i nielehalnaj litaraturaj stwarajuć warožuju da ŭradu atmosferu.

Ministr zajawiŭ, što budzie wieści rašučuju baraćbu i z hetaj prajawaj u polskim žyćci — z endecka-polskim nacyjanalizmam.

Cikawa, ci „rašučaja baraćba" z polskim nacyjanalizmam ministra ŭnutranych spraŭ dasiahnie ŭ naš Kraj, dzie jon swabodna hulaje, jak wiecier u poli.

Krywawaja rasprawa ŭ Japonii

U sieradu 26 lutaha siol. u stalicy Japonii, Tokio adbyłasia krywawaja palityčnaja rasprawa. Zabity premjer uradu Okada, ministr finansaŭ Takwhaši i druhija dziaržaŭnyja dastojniki. Napad dakanany całym pałkom wojska, jaki byŭ azbrojeny i mieŭ być wysłany ŭ Mandžuryju.

Zbuntawanaje wojska absadziła ŭnočy ministerskija budynki i hetak mieła namier zrabić dziaržaŭny pierawarot. Hetaha, adnak, dakanać nie ŭdałosia — carskaja hwardyja ŭśmiryła zbuntawany połk i naładziła paradak.

Napad na ŭrad byŭ zarhanizawany hrupaj aficeraŭ fašystaŭskaj partyi, jakaja imkniecca da biezadkładnaj wajny z Sawietami.

Sawiecka-francuski dahawor

Ab sawiecka francuskim dahawory ŭzajemnaj dapamohi ŭ wypadku wajny my ŭžo pisali, kali jon byŭ zakliučany. Ciapier hety dahawor byŭ paddany razhladu francuskaha parlamantu dziela jaho ratyfikacyi. Francuski parlamant razhladaŭ heny dahawor bolš dwuch tydniaŭ, — pasły wykazywalisia za i prociŭ dahaworu — i ŭ kancy bolšaściaj hałasoŭ parlamantam dahawor pryniaty.

Hety fakt skraplaje abaronny front suproć niamieckaj ahresii.

Uhoda buržuazii z kamunistami

Apošnimi časami ŭ buržuaznym świecie nastupiła wialikaja pieramiena nastrojaŭ adnosna kamunistyčnaj krainy SSRR. Kaliś francuskaja i anhielskaja buržuazija na kamunistyčnuju ŭładu kidała piaruny, a francuski ŭrad hawaryŭ, što sawieckuju dyktaturu treba addzialić ad zachodniaj Eŭropy kalučym drotam. Tady z balšawi ami bratałasia niamieckaja buržuazija i družyli z kamunistami niamieckija hienerały. Tady dla Niamieččyny byli Sawiety toj „dziadzinaj," jakuju Niamieččyna ŭsimi siłami padtrymliwała i kolki mahła ŭspamahała. Janą spadziewałasia, što Sawiety pamohuć Niemcam parwać wuzły wersalskaha traktatu, jaki trymaŭ źwiazaŭšy niamiecki imperyjalizm.

Ciapier, kali niamiecki fašyzm pačaŭ hrazić wajnoj na ŭsie baki, francuskaja i anhielskaja buržuazija pajšła na ŭhodu z kamunistami i pačała twaryć z Sawietami sajuzy suproć niamieckich imperyjalistyčnych imknieńniaŭ. Sawiety, zrazumieła, tak-ža ŭ abaronie ad niamieckaha pachodu na ŭschod Eŭropy pačali šukać zbližeńnia z eŭrapejskimi buržuaznymi dziaržawami, asabliwa z Francyjaj i Anhlijaj.

Siahońnia dla Niamieččyny Sawiety ŭžo nie „dziadzina," jakuju treba padtrymać i jakoj treba pamahać, ale ŭžo worah eŭrapejskaj cywilizacyi i ahułam worah ludztwa, jakoha treba zakawać u łancuhi i zusim paniawolić, kab nia moh škodzić čaławiectwu i eŭrapejskaj cywilizacyi, a hetym pahromščykam ahulnaludzkaha woraha źjaŭlajecca fašystaŭskaja Niamieččyna na čale z „pabiedanoscam" Hitleram.

Zusim inakš traktuje ciapier SSRR bolšaść inšych buržuaznych eŭrapejskich dziaržaŭ. Hetyja dziaržawy z Sawietami zakliučajuć sajuzy i ŭsialakija dahawory prociŭ wajny — jany razam z kamunistami paŭstrymliwajuć imperyjalistyčny razhon Niamieččyny i supolna ŭtrymliwajuć mir u Eŭropie. Ciapier užo ani francuskaja, ani anhielskaja buržuazija nia kaža, što treba ad Sawietaŭ adharadzicca kalučym drotam. Ciapier demokratyčnaja buržuazija hetych krain arhanizuje supolny front z kamunistami suproć fašyzmu — suproc niamieckaha imperyjalizmu.

Słowam, palityčnaja baraćba zmušaje da solidarnaści časami i ideolohičnych worahaŭ.

Ab biednaści ŭ Polščy

Waršaŭski „Kurjer Poranny" z dnia 5.I.1936 h. ab jednaści ŭ Polščy piša hetak:

—Suma haspadarčaj aktyŭnaści Polščy pakazwaje, što jana jość małoj dziaržawaj, z niekalki milijonami haspadarča aktyŭnych žycharoŭ.

Hetuju sumu možna paraŭniać tolki z aktyŭnaściaj małych dziaržaŭ, jak prykładam Danija, Šwecyja, Norwehija abo Šwajcaryja i nikoli nia možna Polščy paraŭniać u hetym wypadku z Belhijaj. Nawat hetyja nazwanyja dziaržawy majuć bolšyja budžety, jak maje Polšč, wywoziać bolš praduktaŭ, ichniaja bolšaja žyćciowaja stupień, jany bolš patrabujuć, bolš spažywajuć.

Bolš jak 75 proc. sialanskaje nasielnictwa Polščy nie adyhrywaje ŭ dziaržaŭnym dachodzie amal nijakaj roli, jano nie ŭzbahačwaje dziaržaŭnaj majemaści. Da hetych 75 proc. nasielnictwa treba dadać haradzkich rabotnikaŭ, zarabotki katorych nie pierawyšajuć 75 zł. u miesiac rabočaj adzinki.

Nia treba być staronnikam klasawaj baraćby, dawoli mieć zwyčajnaje ludzkoje serca, kab pačuć bol dušy ŭbačyŭšy hetuju biednaść. A ŭžo kala 90 proc. nasielnictwa — heta biedniaki.

Kali jdzie ab čysta hrašowuju sprawu, dyk suma aščadnaści wa ŭsich polskich bankach, jakuju polski narod zdoleŭ sabrać u praciahu 18 hadoŭ u swajej dziaržawie, wykazwajecca cyfraj 3 z paławinaj miljarda złotych. Ale adnačasna zadoŭžańnie narodu dajšło da 4 z paławinaj miljarda złot. Z hetaha prypadaje na ŭnutranyja daŭhi dziaržaŭnaha skarbu 1346 milijonaŭ złot., a rešta daŭhi zahraničnyja.

Woś-ža ŭ najlepšym wypadku, kab unutranyja daŭhi pryznali papiarowymi tranzakcyjami, dyk staniecca faktam, što dasiulešniaja ŭnutranaja kapitalizacyja Polščy raŭniajecca nulu.

Biełaruski Instytut Haspadarki i Kultury Vilenski Addzeł Vilnia, Zavalnaja 1—1.

Pračytaj, sam pryjdzi i druhich pryviadzi.

PAWIEDAMLEŃNIE

U niadzielu dnia 8-ha sakawika siol. u zali Biełaruskaha Instytutu Haspadarki i Kultury pry Zawalnaj wul. 1—1 budzie pračytana nawukowa-papularnaja publičnaja lekcyja na temu:

Twareńnie Wialikaha Kniastwa Litoŭskaha i Biełaruś.

1) Litwa i jaje susiedzi, 2) Uzajemaadnosiny Litwy i Biełarusi, 3) Pačatki Litoŭska-Biełaruskaj dziaržawy. 4) Mindoŭh i stalica dziaržawy ŭ Nawahradku. 5) Hedymin i stalica ŭ Wilni. 6) Biełaruś u hranicach W. Kniastwa Litoŭskaha.

Lekcyju budzie čytać Ks. W. Hadleŭski.

Pačatak roŭna a hadzinie 17-aj. Uchod wolny i biaspłatny. Zala ciopłaja. Wiešałka biasplatnaja.

Urad Wilenskaha Addziełu BIHiK.

Roznyja wiestki

Z POLŠČY

Z Sojmu. U čaćwier 27.II sioleta Sojm končyŭ razhladać prajekt dziaržaŭnaha budžetu na 1936-37 hod i ŭchwaliŭ jaho pryniać.

Nowaja palityčnaja arhanizacyja na miesca BB. Hazety padajuć, što polskija bliskija da ŭradu palityčnyja kruhi majuć namier twaryć nowuju palityčnuju arhanizacyju, jakaja padymie dziejnaść źlikwidawanaj partyi BB. Henaja „nowaja" partyja maje być konserwatyŭnaj i budzie baranić sučasnaj polskaj konstytucyi.

Dziaržaŭnyja daŭhi. Polski dziaržaŭny skarb na 1.VII.1935 h. mieŭ doŭhu ahułam 4 806.106 tysiač złot. Zahraničnaha doŭhu 3,309,496 tys. zł., a ŭnutranaha — dziaržaŭnyja pazyčki — 903 405 tys. zł.

Nowaja pazyčka. Hetymi dniami raśpisana nowaja dziaržaŭnaja ŭnutranaja pazyčka, jakaja nazywajecca „konsolidacyjnaja".

Žydy damahajucca aŭtanomii. U Sojmie žydoŭski pasoł dr. Zomeršteјn skazaŭ, što žydoŭskaje nasielnictwa ŭ Polščy zahrožana ŭ swaich najprymityŭniejšych prawoch; na žydoŭ napadajuć i bjuć; prociŭ žydoŭ idzie presawaja prapahanda, jakaja padhataŭlaje bajkotnuju atmosferu. Dziela hetaha pramoŭca pastawiŭ damahańnie aŭtanomii dla žydoŭ u Polščy.

Z ZAHRANICY

Italijanska-abisynskaja wajna. Niaroŭnyja siły abaronnaj Abisynii suproć italijanskaj armii nia mohuć ustrymać napadaŭ Italii i stala adstupajuć na nowyja pazycyi, dzie, pakul italijancy ŭkrapiacca, abisyncy dobra ich pabiwajuć. Hetakim sposabam abisyncy wajujuć z italijancami z samaha pačatku. Apošnimi časami abisyncy ŭznoŭ mocna pabili italijancaŭ — źniščyli 15 składoŭ z amunicyjaj, 30 tankaŭ i niekalki hruzawych aŭtamabilaŭ. Pry hetym treba adznačyć, što abisyncy majuć swoj sposab wajennaj taktyki — śpiarša adstupajuć, a paśla z tyłoŭ napadajuć. Takim čynam abisyncy mocna trywožać italijancaŭ i na zabranych imi terytoryjach.

Pahroza rewalucyi ŭ Hišpanii. U niadaŭnych parlamanckich wybarach u Hišpanii, jak my ŭžo pisali, pieramahli lewyja partyi, sarhanizawanyja ciapier u „narodny front". Prawyja partyi pračuwajuć, što maje być rewalucyja i dziela hetaha mnohija siabry „prawicy" ŭciakajuć užo zahranicu.

Wajskowy budžet SSRR. Sawiety zbrojacca. Wajskowy budžet SSRR u 1933 h, naličaŭ — paŭtara milijarda rubloŭ, u 1934 h. piać milijardaŭ, u 1935 h. — šeść z paławinaj milijardaŭ, a ciapier — 14,8 milijardaŭ.

Ab parlamancie ŭ SSRR. U prošłym numary my pisali, što ŭ SSRR byccam maje paŭstać parlamant. Ab hetym sawieckim parlamancie hazety pišuć rozna: adny dahadywajucca, što tam budzie tolki małaja reforma krajowych sawietaŭ, a druhija spadziajucca demokratyčnych wybaraŭ u parlamant. Spadziajucca nawat widzieć apazycyju ŭ balšawickim parlamancie, jakuju byccam užo sa zhody ŭradu arhanizuje b. lišeniec prafesar Ramzin.

Z KRAJU

Adstaŭka wajawody Kostek-Biernackaha. U waršaŭskich hazetach pjawiłasia wiestka, jakaja zusim padobnaja da praŭdy. Woś jana:

Ciapierašni wajawoda Paleski pałk. Kostek-Biernacki pierachodzić na stanowišče kamandanta pahraničnaj straży. Paleskim wajawodam maje być dasiulešni načelnik addziełu nacyjanalnych spraŭ — p. Suchenek-Suchecki.

Ahulny strejk u Lidzie. Usie rabotniki ŭ Lidzie dobra zarhanizawanyja ŭ prafesyjanalnyja sajuzy. Fabryka humowaha promysłu „Ardal" nie chacieła spoŭnić słušnych damahańniaŭ rabotnikaŭ. Doŭhi čas miž rabotnikami i dyrekcyjaj fabryki, pry pasrednaści sajuzu rabotnickich sajuzaŭ i inspektaratu pracy, wielisia pierahawory, jakija da pozytyŭnych rezultataŭ nie dawiali. U kancy rabotniki fabryki „Ardal" abwieścili strejk, da katoraha ŭ znak solidarnaści pryłučylisia ŭsie inšyja rabotniki m. Lidy. Takim čynam usia rabotnickaja Lida solidarna strejkuje damahajučysia hetak sprawiadliwaha wyrašeńnia sporu rabotnikaŭ z dyrekcyjaj humowaj fabryki „Ardal."

Z WILNI

Dyskusyjny Klub Intelihiencyi. Niadaŭna ŭ Wilni sarhanizawaŭsia Dyskusyjny Klub Intelihiencyi, u jaki ŭwachodziać ludzi biaz roźnicy narodnaści, relihii i palityčnych prakanańniaŭ. U hety Klub uwachodziać tak-ža biełarusy i litoŭcy.

КНІЖКА ПЕРШАЯ (ПЯТАЯ)

„КАЛОСЬСЯ"

беларускага літаратурна-навуковага квартальнага журналу гэтымі днямі ўжо выйдзе з друку. Кніжка зьмяшчае багаты літаратурны і навуковы аддзел а так-жа вялікую і цікавую хроніку. Літаратуру рэпрэзэнтуюць творы Міхася Машары, Натальлі Арсеньневай, А Бярозкі, Міхася Васілька, В. Адважнага, Я. Пачопкі, Антона Хмурнага, А. Чэмера, Вік-Рэно, Я. Бурака (Заходняя Беларусь) Максіма Лужаніна, Кузьмы Чорнага (Усходняя Беларусь).

Апроч таго зьмешчаны цікавыя артыкулы на літаратурныя і навуковыя тэмы — А. Бужанскага, А. Саладуха, д-ра Грынкевіча, д-ра Грыба і інш.

Складка на „Калосьсе" у год — найменш 4 зл., на асобную кніжку — найменш 1 зл.

Адрас: рэд. і адмін. „Калосься": Вільня, Завальная 1—2

Пісьмы з вёскі

З жыцьця нашай валасьці.

Грыцэвічы, Нясьвіскага пав. Даўнейка ўжо я пісаў у „Бел. Крыніцу“ аб жыцьці ў нашай валасьці. Штодзенныя турботы ды іншыя перашкоды забіралі ўвесь мой час, нават час адпачынку. Знайшоў аднак свабаднейшую гадзіну і пішу аб сялянскім жыцьці ў нашай валасьці.

Нашае жыцьцё цяжкае і нічуць не палепшала ад папярэдніх гадоў. Тая самая бяда, галіта, сьлёзы, тойсамы сэквэстратар, тысамыя падаткі, такія-ж самыя адміністрацыйныя кары за невыкананьне розных вымогаў адміністрацыйных уставаў і тойсамы жыцьцёвы цяжар.

Моцна церпіць нашае сялянства ад недахопу зямлі і беззямельля. Зямля-карміцелька ўсьцяж рэжыцца на вузенькія палосачкі, на якіх нават і паветавы аграном п. Торлецкі ня дасьць рады завясьці культурную гаспадарку.

Заработкаў пабочных у нас няма, а калі і здарыцца якая-небудзь работа, як гэта было летась пры направе дарог, то тады трудна туды даступіцца, бо людзей больш, як работы. А той, хто робіць заработную работу, то пасьля праз цэлы год ходзіць зысківаць грошы. Усюды кажуць — няма грошай!

Безработных у нас ніхто не рэеструе, а безработьце вялізарнае — проста страх бярэ, бачачы маладых, здаровых мужчын, як яны бадзяюцца з кута ў кут без работы.

Людзі ў гэтакіх цяжкіх варунках жыцьця ўпадаюць маральна. Страшна шырыцца зладзейства. Амаль няма таго дня, каб ня было ў нашай валасьці пакражы. Крадуць усё — палатно, семя, кажухі, калёсы і г. д.

Матар'яльная галыцьба шмат прычынілася да заняпаду і жыцьця духовага, арганізацыйнага, а такжа і да заняпаду культурна-асьветнай працы. Сваіх беларускіх арганізацыяў у нас няма; польскія арганізацыі ў нас пустыя — ня маюць сяброў. Уся „культурная“ дзейнасьць гэтых арганізацыяў палягае на зладжаньні ад часу да часу „танцулькі“ з „весялухай“ на 45° і больш нічога.

Ня гледзячы на гэткае палажэньне нашага сялянства, сьведамасьць нацыянальная і соцыяльная ў народзе ўзрастае і шырыцца.

У нашу валасьць многа экзэмпляраў прыходзіць беларускіх газэт і гэта пацьвярджае, што нашыя сяляне жыцьцём агулам цікавяцца. Ёсьць такжа ў в. Межнай-Слабадзе коопэратыўная крама, абарот каторай дасягае вялікай сумы, а ў в. Бурачкох — Заельня сяляне закладаюць коопэратыўную малачарню. Гэтым новым коопэратыўным пляцоўкам жадаем памыснага разьвіцьця. Мужычок.

Стральцы і кракаўскае вясельле.

Моладава, Навааградзкага пав., Райчанскай валасьці. Прошлай зімой „стральцы“ ў нашай вёсцы ладзілі польскае прадстаўленьне —кракаўскае вясельле. Сапраўды гэнае прадстаўленьне ладзілі нашыя нясьведамыя хлопцы і дзяўчаты пад кіраўніцтвам польскіх стральцоў. Артыстаў аматараў стральцы былі заахвоціўшы выпіўкай і танцамі, што пасьля прадстаўленьня мелі адбыцца. Аднак гэтага слова стральцы тады не датрымалі і выпіўкі з танцамі для „артыстаў не наладзілі. Моладзь на стральцоў зазлавалася і больш ужо ня слухала іхніх абяцанкаў. Сёлета стральцы так-жа ладзілі ў нас польскае прадстаўленьне з школьнікамі, але з старэйшых ніхто туды ня йшоў і іхнім прадстаўленьнем ня цікавіўся; нават задарма ніхто не хацеў на іхняе прадстаўленьне глядзець — стральцы запрашвалі па вёсцы людзей, каб ішлі на прадстаўленьне бясплатна, але ніхто не пашоў.

Моладзь! арганізуйся ў гурткі Бел. Інстытуту Гаспадаркі і Культуры. Закладай сваю беларускую бібліатэку-чытальню і прасьвячайся. Стралецкая культура, як бачыце, не для вас. Вам патрэбная самаасьвета ў роднай мове. Дык шукайце сьцеж-і—сьвятла ў пашырэньні сваей, беларускай культуры, а не ў прышчэпліваньні беларусам культуры чужой. Сусед.

Аб нашым жыцьці.

Краснае, Малад. п. У нашай ваколіцы густой масай жывуць беларусы, а зрэдка, паміж беларусаў, ёсьць польскія асаднікі.

Касьцёл у нас з ксяндзом паляком, а царква з папом абмаскоўленым украінцам. Не зважаючы на тое, што 90 проц. насельніцтва беларускае, нігдзе нічога беларускага ні ўбачыш, адно толькі, што мова ў народзе ўсюды беларуская. Ніякія чужыя ўплывы культуры ня могуць зьмяніць беларускай мовы.

Але на жаль, няма яшчэ такіх людзей, якія маглі-б павесьці культурную беларускую працу сярод нашых людзей.

У нас натварылася чужацкіх арганізацыяў, каторыя ня прыносяць ніякай карысьці душы беларускай, а толькі порцяць яе. Моладзь у гэтых арганізацыях часта між сабою б'ецца пускаючы ўход нават нажы. Надовячы хлапца з в. М. Кашэўнікі моцна паранілі. Ганьба вам хлопцы, што вы страўляіце сваё жыцьцё, марнуеце час бяз ніякай карысьці для сябе і другіх. Трэба імкнуцца да асьветы, вольны час праводзіць з кніжкай і газэтай, трэба ладзіць прадстаўленьні, пяяць свае песьні.

Чытаючы „Б. Кр.“, на яе бачынах знаходзім весткі з другіх паветаў, і ведаем, як там маладзёж забаўляецца — аж міла становіцца на сэрцы: у вадным мейсцы адкрываюць бібліатэкі чытальні, у другім ладзяць беларускія прадстаўленьні, пяюць свае беларускія песьні, а ў нашым Маладэчанскім павеце гоняць самагонку.

Браты, кіньце ўсялякую непатрэбную работу, кіньце ігру ў карты ў грошы і вазьміце ў рукі газэту, — замест гнаць самагонку і пасьля сядзець у вастрозе, бярэцеся за асьвету.

Калі самі ня ведаеце, як пачаць самаадукавацца, дык зьвярніцеся ў рэдакцыю „Бел. Кр.“ і папрасіце парады.

Тагды вы зробіце нямала пажытку сабе і свайму народу.

Дык да працы браты!

Наглядчык з пад Краснага.

Да праграмы Б. Н. А.

Арэшчына, каля Маладэчна. Сяляне нашай вёскі, прачытаўшы праграму Беларускага Народнага Аб'еднаньня (БНА), выказваюць аб ёй гэткі свой пагляд.

З,сім згаджаюцца з параграфам, дзе сказана, што БНА супроць дыктатуры капіталізму і фашызму. Так-жа добра БНА ставіць справу школьную, дамагаючыся навучаньня ў роднай мове. Падабаецца нашым сялянам і тое, што БНА стаіць за зямлю бяз выкупу для сялян, а так-жа супроць усялякага ўціску. Нашыя сяляне на хутары не згаджаюцца, бо іх адчулі на сваёй сьпіне: нашыя сялане разыйшліся на хутары, разваліліс старыя будынкі і не змаглі іх на новай гаспадарцы зложыць, а дапамогі ні адкуль ніякай не дасталі.

Як. Суш.

Моладзь дзічэе.

Сычавічы, Маладэчанскага пав. Уперад у нашую вёску многа прыходзіла беларускіх газэт, нават і казённы „Родны Край“ прысылалі. Мне найлепей падабаецца „Беларуская Крыніца,“ якая найбольш родная для селяніна — земляроба. Дзеля гэтага я яе сам чытаю і сярод нашага сялянства пашыраю.

Моладзь нашая проста дзічэе без асьветы — п'е дэнатуру і гуляе ў нажы, спранжыноўкі. Культурнай працы нашая моладзь ня ведае. Прыкра аб гэтым пісаць, але дзеля дабра гэтай жа моладзі трэба зьвярнуць увагу на благія бакі яе жыцьця.

Даволі сядзець ціха і глядзець на культурны і маральны заняпад нашых людзей. Трэба брацца за самаадукацыю. Трэба выпісываць кніжкі, газэты, чытаць і другіх заахвочываць да чытаньня, асабліва моладзь. Сычаўскі.

Pratakoł i štraf.

Lachawičy, Baranawickaha paw. U kancy studnia sioł. miajscowaja palicyja śpisała pratakoł na hram. Jana Čarneckaha, za toje, što ŭ jaho domie adbyłosia sabrańnie moładzi ŭ liku 10 asob. Jan Čarnecki ŭsich prysutnych na sabrańni asabista znaŭ, heta byli jaho susiedzi i swajaki. Prysutnyja hawaryli ab biełaruskaj praświecie ahułam i ab zaškolnaj aświecie ŭ asobnaści. Padčas hetkich hutarak źjawiłasia palicyja, spisała pratakoł, a paśla, 10.II sioł. administracyjnaja ŭłada pieršajinstancyi ŭ Baranawičach pakarała hram. Čarneckaha 10 zł. štrafu za hetkaje sabrańnie. Jan Čarnecki tłumačyŭsia, što sabrańnie było lehalnaje i zakonnaje, bo adbyłosia zhodna z 18 i 19 art. ustawy ab sabrańniach z 1932 h. Ale ničoha nie pamahło.

Palicyja mocna „cikawicca“ našym hurtkom Bieł. Inst. Hasp. i Kultury i zaklikaje na „pastarunak“ siabroŭ uradu hurtka i hetak „znajomicca“ z imi. Sakrataru našaha hurtka na „pastarunku“ kazali, što ŭ Instytucie paradačnyja i intelihientnyja ludzi, ale patrebawali śpisu siabroŭ...

U minułym m-cy adbyłasia ŭ nas fatahrafija moładzi — sfatahrafawana kala 100 asob, pa 3-ch z numarkami na hrudziach. Fatahrafawańnie adbyłosia na „pastarunku.“ I č.

Biełaruskaje pradstaŭleńnie.

Charki, Pastaŭskaha paw. Našaja moładź, što zhurtawanaja kala hurtka Bieł. Instytutu Haspadarki i Kultury, 26 studzienia sioł. zładziła ŭ našaj wioscy biełaruskaje pradstaŭleńnie. Pradstaŭlali pjesu „Paŭlinka“ Janki Kupały. Na scenie ihrali: Michał Kazarowiec, St. Kazarowičycha, Kryst. Kazarowičycha, Uł. Alichwier, Wiera Kazarowičanka, M. Kiejzik i J. Krasoŭski Adyhrali pradstaŭleńnie wielmi dobra. Wialikaja zala hurtka Instytutu była zapoŭniena narodam i mnoha ludziej, jakija nie mahli ŭcisnucca ŭ zalu, stajała ŭ sieniach i praz adčynienyja dźwiery hladzieła na pradstaŭleńnie Narodu na pradstaŭleńni było kala 200 asob. U toj dzień była ažyŭlenaja małaja našaja wioska — na wulicy byŭ wialiki ruch, ludzi zychodzilisia z usich bakoŭ na pradstaŭleńnie. — My niaraz čytali ŭ hazetach ab renehatach, a ciapier i sami pišam ab ich. Jość i ŭ nas hetkija. Kali ludzi zychodzilisia na swajo biełaruskaje pradstaŭleńnie, dyk A. Bar. i Ant. War. zabiahali ludziam napierad i adhawarwali, kab na biełaruskaje pradstaŭleńnie nia išli. Ale nichto ich nia słuchaŭ i jany — wyradki — zhubili ŭ narodzie ŭsialakuju pašanu.

Sława moładzi, jakaja pracuje dziela pašyreńnia biełaruskaj kultury i hetym zmahajecca za lepšuju budučyniu našaha narodu! Mm.

„Padaroža„ „Bieł. Krynicy.“

Turhieli, kala Wilni. Našyja ludzi lubiać čytać „Bieł. Krynicu,“ ale atrymać jaje ŭparu na wioscy dawoli ciažka. Pošta addaje hazety sołtysam, jakija razdajuć jaje adrasatam. Woś-ža i biada, što sołtys źjaŭlajecca paštalijonam i pawodle swajho razumieńnia „daručaje“ adrasatam biełaruskija hazety. Adzin sołtys našaj wołaści biełaruskija hazety addaje polskamu asadniku. Ale hety asadnik intelihientny čaławiek, dyk nia niščyć našych hazet i bywaje, što sam addaje ich adresatam. Ale pakul hetak „etapami“ dojdzie hazeta da adrasataŭ, dyk prychodzić pozna i bywaje blizu zusim źniščana. Sołtys — paštalijon — pierasyłaje časam hazetu inšaj darohaj, na jakoj našaja hazeta abo prapadaje, abo pryjdzie tolki paławina hazety.

Na hetuju sprawu treba kab adpawiednyja ŭłady źwiarnuli naležnuju ŭwahu i darohu dla „Bieł. Krynicy“ paprastali. B. Mahdalenka.

Naša pošta

Płaŭsiuk. Wašaha piśma nia možam zrazumieć i nia wiedajem, ab što Wam idzie. Prośbu ŭ BIHiK pieradali.

D. T. Za karespandencyju dziakujem. Skarystajem. Prośbu spaŭniajem.

Mak. Z Wašaj karespandencyi skarystajem. Pišycie čaściej.

Mahdalenka. Karespandencyju atrymali. Skarystajem.

Michalčyk. Prośbu Wašu spaŭniajem. Ab mowie štoś nadrukujem, pišycie ab žyćci kala Was.

Jakim Suška. Pryšlicie 1 zł. na pierasyłku prošanych knižak, tady ich wyšlem. Učytywajciesia ŭ prahramu, dyk jaje lepš zrazumiejecie.

Jatraŭski. Za karespandencyju dziakujem. Karystajem. Pišycie čaściej.

Kazarowiec. Atrymali Prośbu spoŭnili. Za hrošy dziakujem. Sprawazdaču pieradali ŭ Instytut. Pišycie ab žyćci kala Was.

Maruk. Karespandencyju paprawiŭšy drukujem. Pišycie wyraźniej

Wierbicki. Dziakujem. Skarystajem. Pišycie čaściej. Pašyrajcie biełaruskija hazety.

Mužyčok. Za prysłanaje dziakujem. Čaść ciapier drukujem, a rešta ŭ nastupnym numary. Pryšlicie na pierasyłku knižak 1 zł.

Pietuška. Atrymali. Pastarajemsia skarystać. Pišycie ab žyćci ŭ Wašaj wakolicy i ab nastrojach sialanskich masaŭ.

„Kułka Rolniča“ ŭ Zajelni. Knižki Wam wyšlem. Pryšlicie 1 zł. na ich pierasyłku.

Sialanam z pad Horadni. Hazetu ŭ wašuju wiosku pasyłajem. Ab sposabach damahańnia rodnaj školy dawiedajeciesia z biełaruskich hazet; treba padawać školnym uładam adumysnyja deklaracyi.

Sialanam z pad Maładečna. Školnych deklaracyjaŭ jašče nia majem. Wašaje piśmo pieradali ŭ Bieł. Instytut Hasp. i Kult., jaki Wam wyšle školnyja deklaracyi.

Baryła. Dziela pieradačy majemaści testamentam treba ŭłaśniku mieć najmienš 21 hod, a značyć i 78 hadowy staryk moža pieradać swaju majemaść testamantam.

Andreju Maku (ad red. „Kałośsia“). Waš wierš pradusim nie wypaŭniaje adnaho z hałoŭnych warunkaŭ poetyckaha tworu, imienna — nia maje wobraznaści; u sensie techničnym słaby (nia wytrymanaja rytmika!), aproč taho nia maje lohičnaha pawiazańnia dumak i słaba nasyčany idejowa (maleńkaja zarysoŭka patryjotyčnaha nastroju!). Prosim prysłać bolej wieršaŭ, kab mahli acanić lepš Wašyja zdolnaści ŭ litaraturnym tworstwie.

Беларусы павінны чытаць і пашыраць беларускую прэсу:

1. „Беларуская Крыніца“ XX год „Biełaruskaja Krynica“, выданьня, палітычны, грамадзкі і літаратурны часапіс, выходзіць што тыдзень. Падпіска на год 4 зл., на паўгода — 2 зл. Адрас: Red. „Biełaruskaja Krynica“ Wilno, Zawalna 1—1.

2. „Самапомач“—„Samapomač“, V год выданьня, адзіны ў нас беларускі коопэратыўна-гаспадарскі часапіс, выходзіць рэгулярна што месяц Складка на год 3 зл., на паўгода 1.75. Адрас: Red. „Samapomač“, Wilno, Połocka 9—4.

3. „Шлях Моладзі“, VIII-мы год выданьня, часапіс беларусай моладзі, выходзіць рэгулярна што месяц. Падпіска на год 2 зл., на паўгода 1 зл. Адрас: Red. „Šlach Moładzi“, Wilno, Zawalna 1—2.

4. „Chryścijanskaja Dumka“, 9-ty hod wydańnia, biełaruski katalicki časapis, wychodzić rehularna što miesiac. Padpiska na hod 3 zł., na paŭhodu — 1.50 zł. Adras: Red. „Chryścijanskaja Dumka“, Wilno, Zawalna 1—2.

5. „Praleski“, 3-ci hod wydańnia, biełaruski dziciačy časapis, wychodzić što miesiac. Padpiska na hod 1 zł. Adras: Red: „Praleski“, Wilno, Zawalna 1—2.

6. „Калосьсе“, 2-гі год выданьня, беларускі літаратурна-навуковы часапіс, выходзіць раз у тры месяцы. Складка на год 4 зл Адрас: Red. „Kałośsie“, Wilno, Zawalna 1—2.

Беларуская газэта найтанейшая і найдаступнейшая. Пробныя нумары (апрача „Калосься“) на пробу высылаюцца бясплатна.

Пішэце выразна свае адрасы!

Redaktar Jan Paźniak. Biełaruskaja Drukarnia im. Fr. Skaryny ŭ Wilni, Zawalnaja 1 — 2. Wydawiec A. Šutowič